



Tuusniemen kunta

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021-2030

Hyväksytty sosiaalilautakunnassa 25.3.2021

Hyväksytty kunnanhallituksessa 12.4.2021

Hyväksytty kunnanvaltuustossa 24.5.2021

Sisällys

1.	Johdanto	3
2.	Lähtökohdat	4
3.	Suunnitelmaa ohjaava lainsäädäntö, suositukset ja linjaukset	5
4.	Taustatietoja Tuusniemen kunnasta	6
4.1.	Väestö ja sairastavuus	6
4.2.	Osallisuus	8
4.3.	Kuljetuspalvelut	10
4.4.	Asuminen ja ympäristö	11
4.5.	Terveys ja toimintakyky	12
5.	Vanhuspalvelujen palvelurakenne	13
5.1.	Palveluohjaus	14
5.2.	Tukipalvelut	15
5.3.	Järjestöjen ja yritysten tuottamia palveluja	16
5.4.	Ikäneuvola	16
5.5.	Kotikuntoutus	17
5.6.	Muistipoliklinikka	17
5.7.	Eläkettä saavan hoitotuki	18
5.8.	Omaishoidontuki	18
5.9.	Kotipalvelu	18
5.10.	Lyhytaikaishoito	19
5.11.	Tehostettu palveluasuminen	19
5.12.	Tuusniemen osasto / laitoshoido	20
6.	Sosiaali- ja potilasasiamies	21
7.	Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet	21
7.1.	Arvot	21
7.2.	Visio	22
7.3.	Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet	22
7.4.	Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman ohjelma vuosille 2021-2030	24
8.	Suunnitelman toteutuksen seuranta ja arviointi	26
	Lähteet	28

1. Johdanto

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista tuli voimaan 1.7.2013. Laki velvoittaa kuntia huolehtimaan ikääntyneen väestönsä hyvinvoinnista kattavasti. Samalla laki velvoittaa kuntia laatimaan suunnitelman ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi, tarvittavien palvelujen sekä omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa tulee painottaa kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä ja sen tulee sisältää seuraavat osiot:

1. Arvio ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilasta, ikääntyneille tarjolla olevien palvelujen riittävydestä ja laadusta sekä palvelutarpeeseen vaikuttavista tekijöistä
2. Tavoitteet ikääntyneiden hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä tarjottavien palvelujen määrän ja laadun kehittämiseksi
3. Toimenpiteet, joilla kunta vastaa tavoitteiden toteuttamisesta, ja arvio voimavaroista, jotka tarvitaan toimenpiteiden toteuttamiseksi
4. Kunnan eri toimialojen vastuut toimenpiteiden toteuttamisessa
5. Yhteistyön toteuttaminen eri tahojen kanssa

Suunnitelma on laadittava osana kunnan strategista suunnittelua, eli sen tulee linkittyä kunnan talousarvioon ja –suunnitteluun sekä hyvinvointikertomukseen. Lisäksi vanhusneuvosto tulee osallistua suunnitelman valmisteluun. Tuusniemellä vanhusneuvosto on toiminut vuodesta 2003 ja se on edistänyt aktiivisesti toiminnassaan mm. esteetöntä ympäristöä ikäihmisten omatoimisuuden edistämiseksi. Valtuuston on hyväksyttävä suunnitelma ja se tulee tarkistaa valtuustokausittain.

Tuusniemellä on laadittu jo ennen vanhuspalvelulain säätämistä ”Vanhuspoliittinen” –ohjelma. Nyt ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman sisältö on päivitetty vanhuspalvelulain edellyttämällä tavalla, ja tämä Tuusniemen ikääntymispoliittinen ohjelma on vuosille 2021-2030. Suunnitelmassa määritellään kunnan ja sen asukkaiden yhteisen tahtotilan mukaiset linjaukset ja toimenpiteet, joilla tuusniemeläisten ikäihmisten hyvinvointia tuetaan ja vahvistetaan. Tämä päivitetty ohjelma korostaa ikääntymisen monia ulottuvuuksia ja ihmisten vaihtelevia tarpeita sekä kunnan että kolmannen sektorin rooleja ikäihmisten voimavaroja tukevien ja vahvistavien palvelujen tuottajina.

Suunnitelman laatimisen työryhmään kuului työntekijöitä vanhustyöstä, vapaa-aikatoimesta ja terveydenhuollosta. Suunnitelman laatiminen toteutettiin loka-joulukuun aikana 2020.

Suunnitelman luonnos käsiteltiin vanhus- ja vammaisneuvostossa, joka antoi ohjeistusta tulevaisuuden painopistealueisiin. Ohjelman laatimiseen oman panoksensa antoivat myös syksyllä 2020 toteutettuun kyselyyn osallistuneet ikäihmiset, n=77.

Vanhuspalvelulain mukaisten suunnitelmien toteuttamisessa tulee kaikissa kunnissa olemaan suuria haasteita, koska maamme vanhusväestö lisääntyy vuoteen 2030 mennessä melko nopeasti.

Tuusniemellä tämä tarkoittaa, että yli 75-vuotiaiden asukkaiden lukumäärä nousee ennusteen mukaan yli sadalla vuoteen 2030 mennessä. Palvelujen tarve lisääntyy väestön ikääntymisen myötä, mutta kuntien taloudelliset resurssit eivät kasva samassa suhteessa. Tästä syystä ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman ajan tasalle saaminen on aivan välttämätöntä.

Valtuustokäsittelyä tärkeämpää on ohjelman sisäistäminen kuntaorganisaation kaikilla tasoilla. Kun tätä ohjelmaa ryhdytään toteuttamaan käytännössä, on saatava kaikki eri toimialat mukaan työhön. Tarvitaan tietoa, tiedottamista ja asenteen muutosta, sillä iäkkäät ihmiset on otettava uudella tavalla mukaan heitä koskevien asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon. Tavoitteena on, että ikäihmiset voivat elää aktiivista ja onnellista elämää toimintakyvystä riippumatta. Ikäystävällisessä kunnassa asukkailla on hyvät mahdollisuudet huolehtia omasta terveydestään ja toimintakyvystään, mikä tarkoittaa muun muassa esteetöntä toimintaympäristöä, jossa palvelut ja harrastusmahdollisuudet ovat helposti saavutettavia. Toimintakyvyn vajeet ja ennen kaikkea toimintakyvyn heikkenemisen riskitekijät havaitaan hyvissä ajoin, ja riskeihin puututaan palvelujen painoutuessa ennaltaehkäisevään toimintaan. Palveluja tuotetaan oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Keskeisiä teemoja yhteisen tavoitteen saavuttamisessa ovat asiakaslähtöisyys, terveyden edistäminen ja moniammatillinen työ sekä osaamisen johtaminen. Ikääntyneitä ei tule nähdä vain palveluiden kohteena vaan myös yhteiskunnan voimavarana.

2. Lähtökohdat

Ikääntymispoliittiseen keskusteluun vaikuttaa eliniän piteneminen sekä sitä seuraava yhteiskunnan ikääntyminen. Ikääntyneellä väestöllä laissa ja tässä suunnitelmassa tarkoitetaan vanhuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä. Iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen tai korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen vuoksi. Sosiokulttuurinen vanhuskäsitys taas korostaa ikääntyneiden yksilöllisyyttä, heterogeenisyyttä ja voimavaroja. Ikäihmisen keskeisiä voimavaroja ovat sosiaaliset suhteet sekä fyysinen ja psyykkinen toimintakyky. Ikäihmisissä on toimintakyvyiltään, terveydentilaltaan ja taloudellisilta mahdollisuuksiltaan

hyvin erilaisissa tilanteissa olevia henkilöitä. Ns. hopeatalous on kasvussa ja siten eläkeläisten, jotka saavat työeläkkeitä ja joilla on varallisuutta, määrä kuluttajina lisääntyy.

Elinajanodotteen kasvaessa vanheneminenkin nähdään monivaiheisena. Työuran päättymisen ja varsinaisen vanhuuden väliin on pitkän iän oloissa muodostunut uusi elämänvaihe, josta on alettu käyttää nimitystä kolmas ikä (esim. 60 - 80-vuotiaat). Varsinainen vanhuus eli neljäs ikä katsotaan alkavan nykyisin n. 85 ikävuoden paikkeilla. Puhutaan myös viidenestä iästä, jolla tarkoitetaan vaihetta, jolloin hoidon ja palvelujen tarve on suurimmillaan, eli elämän viimeisiä vuosia.

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma kohdistuu kolmannessa, neljännessä ja viidennessä iässä oleviin tuusniemeläisiin. Palvelutarpeet on laskettu valtakunnallisen laatusuosituksen mukaisesti 75 vuotta täyttäneitä kohti, koska silloin palvelujen tarpeet lisääntyvät. Suurin toimintaympäristön muutokseen vaikuttava tekijä on väestön ikääntyminen, erityisesti 2020-luvulla, jolloin suuret ikäluokat saavuttavat 80 vuoden iän. Tämä tarkoittaa väistämättä palvelutarpeen kasvua. On todennäköistä, että ikäihmisten palvelutarpeet siirtyvät jossain määrin myöhempään ikään, jos elinikäodote kasvaa väestöennusteen mukaisesti. Samaan aikaan Tuusniemen kunnan nykyinen henkilöstö eläköityy nopeasti, mikä vaikuttaa kunnan rekrytointihaasteisiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kustannuksiin vaikuttavat merkittävästi uusien hoitomuotojen kehittyminen ja palvelujärjestelmän uudistukset. Palvelutuotannon painottamisella ennakoivaan toimintaan voidaan parantaa ennen kaikkea ikäihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia ja samalla hillitä palvelutuotannon kustannuksia. Tavoitteena on saada vaativan hoivatyön tarvetta suhteellisesti pienemmäksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen myötä aloittavat uudet sote-maakunnat toimintansa 2023, jos lakiesitys sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistamisesta ja maakuntien perustamisesta VN/8871/2019 hyväksytään. Sote-alueeseen kuuluvat kunnat päättävät yhteisesti palvelujen tuottamisen periaatteista ja laajuudesta. Uudistamisen keskeisinä tavoitteina on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut koko maassa, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja sekä kustannustehokkaan ja vaikuttavan palvelurakenteen toteuttaminen. Tämä uudistus tuo mukanaan muutoksia palvelujen järjestämisen- ja tuottamistapoihin.

3. Suunnitelmaa ohjaava lainsäädäntö, suositukset ja linjaukset

Tämä suunnitelma pohjautuu 1.7.2013 voimaan tulleeseen lakiin ikääntyneen väestön

toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, ns. vanhuspalvelulakiin, jonka tarkoituksena on:

- 1) tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista,
- 2) parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnassa,
- 3) parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja riittävän ajoissa silloin, kun hänen heikentynyt toimintakykynsä sitä edellyttää,
- 4) vahvistaa iäkkään henkilön mahdollisuutta vaikuttaa hänelle järjestettävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sisältöön ja toteuttamistapaan sekä osaltaan päättää niitä koskevista valinnoista.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan myös STM:n ja Kuntaliiton vuonna 2020 laatima vanhuspalvelulakiin pohjautuva Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023, jonka tavoitteena on ikäystävällinen Suomi tukemalla vanhuspalvelulain toimeenpanoa. Siinä tavoitteena on mahdollistaa hyvä ikääntyminen sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville iäkkäille henkilöille. Laatusuositus on tarkoitettu ensisijaisesti väestön ikääntymiseen varautumisen ja iäkkäiden palvelujen kehittämisen, arvioinnin ja toimeenpanon tueksi kuntien ja yhteistoiminta-alueiden päättäjille ja johdolle sekä valvonnan tueksi.

Tuusniemen kuntastrategian, laadittu vuosille 2019- 2026, toiminnan keskeisinä arvoina ovat rohkeus tehdä asioita uudella tavalla, mm. hyödyntämällä nykYTEKNOLOGIAA, ja rakkautta on kyse välittämisen kulttuurin vahvistamisesta, mm. ennaltaehkäisevien toimintojen ja palvelujen kehittämisestä ja osallisuuden vahvistamisesta. Kuntapalveluiden tavoitteena on tukea kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Nämä linjaukset on huomioitu tässä suunnitelmassa.

4. Taustatietoja Tuusniemen kunnasta

4.1. Väestö ja sairastavuus

Tuusniemen kunta sijaitsee Itä-Suomen läänissä Kuopion ja Joensuun puolella välissä Sinen tien varrella. Matkaa Kuopioon on 60 km. Tuusniemi kuuluu Koillis-Savon alueeseen ja rantoja huuhtoo Pohjois-Savon maakuntajärveksi valittu Juojärvi.

Tuusniemellä väestö ikääntyy kuten muualla Suomessa, erityisesti 2020-luvulla, jolloin suuret ikäluokat saavuttavat 80 vuoden iän. Vuoden 2019 lopussa oli Tuusniemellä 2477 asukasta, joista 75 vuotta täyttäneitä oli 373, eli 15,1 % kuntalaisista. Vastaavat luvut vuonna 2030 on 486, eli 23,3 % , eli lähes joka neljäs tuusniemeläinen on täyttänyt 75 vuotta asukasluvun ollessa tuolloin 2085.

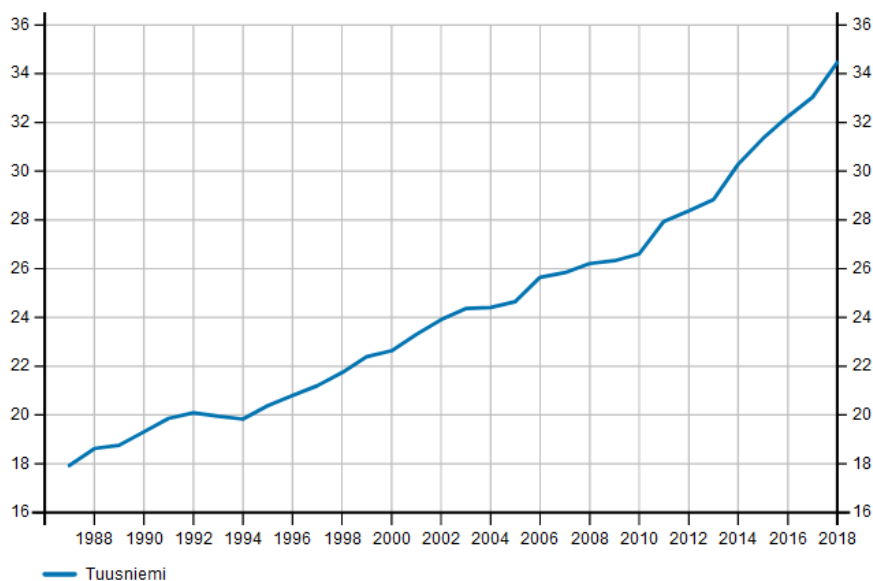
Yli 65-vuotiaita ennustetaan vuonna 2030 olevan 965, eli 46,3 %.

Taulukko 1: Tuusniemen kunnan ikäihmisten määrä vuonna 2019 ja ennuste vuodelle 2030

Vuosi-luku	Väestön määrä	Yli 65-vuotiaat	Prosentti-osuus	Yli 75-vuotiaat	Prosentti-osuus
2019	2477	875	35,3	373	15,1
2030	2085	965	46,3	486	23,3

Tiedot: Sotkanet.fi

Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä 1987-2018



Tilastokeskus

Ulkomaalaisten osuus koko kunnan väestöstä oli vuonna 2019 1,5 %. Väestöstä taajama-alueella asui 40,5 %. Eläkeläisten osuus väestöstä oli 44,8 %. Taloudellinen huoltosuhde oli 207,3 vuonna 2018. Väestöllinen huoltosuhde vuonna 2019 oli 84,7. Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttäneitä on

sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Taulukko 2. Kansantautien vakioituja indeksejä vuodelta 2018 Tuusniemi / Pohjois-Savo

Indeksi	Tuusniemi	Pohjois-Savo
Sydämen vajaatoiminta	220	127
Mielenterveysindeksi	225	149
Sepelvaltimotauti-indeksi	170	144
Verenpaine tauti	129	126
Nivelreuma	124	130
Diabetes	114	113
Sairastavuusindeksi	167	130

Lähde: Kela, Terveyspuntari

Koko maan dementia-indeksi oli 257. Dementiaindeksi ilmaisee Alzheimer-tautiin myönnettyjen reseptilääkekorvaus oikeuksien määrän suhteutettuna väestöön ja edelleen koko maan tasoon. Indeksien arvo on aikasarjan viimeisenä vuotena koko maassa 100. Muistisairastavuus dementia-indeksin valossa näyttää lisääntyneen jyrkästi 2000-luvun alusta lähtien. Dementiasairastavuus on voimakkaan ikäriippuvaista, jolloin alueen ikärakenne vaikuttaa sairastavuuden tasoon. Ikävakioidu indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Ikävakioiduton indeksi (id:258) puolestaan heijastaa paremmin alueen dementiasairastavuudesta johtuvaa sairastavuustaakkaa, ja esimerkiksi sen aiheuttamaa palvelujen tarvetta verrattuna koko maan tasoon. Lähde: Kela, Terveyspuntari. Tuusniemellä vuonna 2019 tehtiin 14 muistisairausdiagnoosia ja saman verran vuonna 2020.

Vuonna 2018 keskimääräinen kokonaiseläke tuusniemeläisillä vanhuuseläkkeen saajilla oli 1416 euroa ja työttömyyseläkkeen saajilla 1146 euroa kuukaudessa. Eläkkeen saajia oli yhteensä 1072.

4.2 Osallisuus

Nykyisin eläkkeelle jäävät henkilöt ovat jo nyt hyväkuntoisempia ja tulevaisuudessa yhä suurempi voimavara yhteiskunnassa, mm. yhteiskunnallisena vaikuttajana. Eläkeikäisellä väestöllä toimintakykyä ja elämänlaatua pitää yllä mahdollisuus osallistua mahdollisimman pitkään yhdenvertaisesti yhteiskunnan toimintaan, hoitaa omia asioita ja päättää niistä, kehittää itseään, tavata ystäviään ja nauttia kulttuurista sekä harrastaa. Tavoitteena on, että

ikäihmiset ovat aktiivisia toimijoita ja osallistuvat kunnan päätösten valmisteluun ja päätöksentekoon erilaisissa luottamustehtävissä ja vanhus- ja vammaisneuvostossa. Tuusniemellä on toiminut vanhusneuvosto vuodesta 2003 lähtien. Vammaisneuvosto liitettiin siihen vuonna 2016. Vanhus- ja vammaisneuvostossa on edustettuna kaikki eläkeläis- ja veteraanijärjestöt, ev.lut. seurakunta ja Vanhustenkotiyhdistys sekä sosiaalilautakunta ja kunnanhallitus. Neuvosto tuo esille ikääntyneiden ja vammaisten asioita kunnalliseen päätöksentekoon, järjestää erilaisia tapahtumia, mm. Ikäihmisten juhlan Vanhustenviikolla.

Ikäihmiset ovat myös merkittävä voimavara muiden hyvinvoinnin edistämiseksi, kuten erilaisissa järjestöissä, vapaaehtois- ja vertaisohjaajatoiminnoissa. Tuusniemellä toimii neljä eläkeläisjärjestöä, kaksi veteraanijärjestöä, Kotiseutuyhdistys, Käsityö- ja kulttuuriyhdistys, kyläyhdistyksiä, metsästysseuroja sekä kansanterveysjärjestöistä, mm. Hengitysyhdistys ja Syöpäyhdistys. Yhdistykset järjestävät kerhotoimintaa, tapahtumia ja retkiä, esim. musiikkikeskukseen ja teatteriesityksiin sekä antavat ohjausta ja neuvontaa. Kansalaisopistossa on useita kursseja, joihin ikääntyneet voivat osallistua, esim. liikunnan-, kädentaitojen, digiosaamisen ja kieltenkursseille.

Tuusniemellä on kunnan omistama ja Kotiseutuyhdistyksen hallinnoima kotiseutumuseo kesäkäytössä.

Seurakunnat tarjoavat monenlaista toimintaa osallistua, esim. ikäihmisten virkistyspäivät kerran kuussa, juhlia, kuten ikäihmisten syntymäpäiviä, suru- yms. ryhmätoimintaa ja mahdollisuuden tehdä vapaaehtoistyötä, mm. diakoniatyössä ja messupalvelijoina. Jumalanpalvelukset ovat kaikkien yhteisiä kokoontumisia. Lisäksi on tarjolla keskustelu- ja taloudellista apua.

Etelä-Tuusniemen kyläyhdistys järjestää kerran kuussa Eräveikolassa ikäihmisten virkistyspäivän ruokailuineen ja ohjelmineen. Tärkeintä on toisten tapaaminen ja kohtaaminen. Kylät ry. on järjestänyt ns. pop up – tapahtumia eri puolilla kuntaa erilaisten teemojen ympärille.

Tuusniemen kunnan tulee omalla toiminnallaan kaikin tavoin tukea ja vahvistaa ikäihmisiä huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan harrastamalla, pitämällä yllä sosiaalisia suhteitaan sekä osallistamalla heitä erilaisiin toimintoihin. Tuusniemellä on palkattu virikeohjaaja kotipalveluun Tuusniemen kunnan Kehittämissäätöön vuosittain myöntämällä avustuksella. Ohjaaja ohjaa mm. muisti- ja omaishoitajakerhoa, järjestää erilaisia tilaisuuksia vanhustenkotiyhdistyksen 2. talon alakertaan talon asukkaille, ulkoiluttaa ikääntyneitä ja toimii omaishoitajien vapaapäivien hoitajana. Näin hän toiminnallaan osallistaa ikääntyneitä ja mahdollistaa omaishoitajien osallistumista.

Tuusniemi on mukana Osallisuudella uusia palveluratkaisuja ja hyvinvointia Pohjois-Savoon- hankkeessa vuosina 2021-2022. Tavoitteena on saada sivukylille yhdistysten ja mahdollisesti osuuskunnan tuottamia palveluja ja vahvistaa asukkaiden osallisuutta.

Tuusniemellä on myös ikäihmisiä, jotka ovat syrjäytyneet sosiaalisista verkostoista, harrastuksista sekä päätöksenteosta. Mielenterveyden ja päihteiden käytön osalta Pohjois-Savossa tilanne on huono. THL:n laatima väestön mielenterveysongelmia kuvaava mielenterveysindeksi on Pohjois-Savossa 161 ja Tuusniemellä se on 225, maamme korkeimpia. Tuusniemen kunta on mukana vuonna 2021 alkavassa 10 vuotta kestävässä työikäisiin kohdistuvassa Hyvällä mielellä Pohjois-Savo- kehittämisshankeessa. Kehittämistyön päätavoitteena on Pohjois-Savon maakunnan asukkaiden mielen hyvinvoinnin ja mielenterveyden vahvistuminen sekä päihteiden käytön väheneminen. Painopiste on kuntien pysyvien rakenteiden kehittämisessä ja tukemisessa, verkostojen vahvistamisessa ja asukkaiden kanssa yhdessä tekemisessä. Tähän työhön tarvitaan mukaan kunnat, 3. sektori, yritykset ja ennen kaikkea asukkaat. Tavoitteena on luoda pohjaa ikääntyvien hyvinvoinnille huomioiden myös mielenterveys ja päihteettömyys. Kunnan ja järjestöjen tulee kehittää helposti saavutettavia toimintoja, joiden avulla voidaan tavoittaa erityisesti osallisuudesta sivuun jääneitä ikääntyneitä, esim. etsivää vanhustyötä, vastaanotto- ja kotikäyntitoimintaa sekä avoimia kohtaamispaikkoja, joihin on luontevaa tulla ja joissa on helppo tutustua uusiin ihmisiin ja harrastuksiin.

Myös huoli-ilmoitusten (Vanhuspalvelulaki 980/2012, 25 §) käyttö voi edesauttaa tiedon saantia iäkkäistä henkilöistä, joiden toimintakyky on merkittävästi tai äkillisesti heikentynyt.

Koko Suomessa 75 vuotta täyttäneistä oli 57 % yksin asuvia ajalla 2013-2018. Yksinäisyyttä kokeneiden määrä oli vähentynyt 13 prosentista 9 prosenttiin. Elämänlaatu puolestaan oli parantunut eläkeikäisillä miehillä 53:stä 57:een asuvista 65 vuotta täyttäneistä yli puolet oli leskiä, runsas neljäsosa eronneita ja hieman harvempi kuin joka viides oli naimaton. Yksin asuvat miehet ja naiset ovat painottuneet alueellisesti eri tavalla. Naisten osuus yksin asuvista on korkeampi kaupunkimaisissa kunnissa ja laajalti koko Etelä-Suomessa. Miehiä on yksinasuvista eniten taas Pohjois-Suomessa, Kainuussa ja Itä-Suomen maaseutumaisissa kunnissa. (Yksin osana elinkaarta, Valtioneuvoston kanslia 2018)

4.3 Kuljetuspalvelut

Laaja-alaisessa kunnassa osallistumiseen vaikuttaa välimatkat ja kyytipalvelut. Tuusniemellä on on tarjolla ns. kymppikydyt (s. 7). Lisäksi kunta voi myöntää sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuspalveluja henkilöille, joilla on ikääntymisen ja / tai sairauden aiheuttamaa pitkäaikaista toimintakyvyn laskua eikä henkilö pysty käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä ilman huomattavia vaikeuksia. Kuljetuspalvelujen myöntämiseen vaikuttavat hakijan tulot ja varallisuus.

Vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut on tarkoitettu vaikeavammaisille henkilöille, joilla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja jotka eivät voi vammansa tai sairautensa vuoksi

käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Lisäksi Tuusniemen Kehittämisyhdistys on myöntänyt avustusta ikäihmisten kyytipalveluihin sivukyllillä järjestettäviin tapahtumiin osallistumista varten.

4.4 Asuminen ja ympäristö

Suurin osa ikääntyneistä asuu ja haluaa asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään tarvittaessa erilaisten palvelujen turvin, myös taajama-alueen ulkopuolella. Vuonna 2019 yli 75-vuotiaista tuusniemeläisistä asui kotona 90 %. Nykyään valtakunnan tasolla yli puolet 75 vuotta täyttäneistä asuu yksin. Yksin asuvien osuus kasvaa vanhusväestössä selvästi iän mukaan, ja esimerkiksi 80 vuotta täyttäneistä lähes 70 % asui yksin – enemmistö heistä oli yksin asuvia naisia.

Asunnon ja asuinympäristön esteettömyys on keskeinen tekijä ikääntyneiden itsenäiseen elämään.

Esteetön asuminen ja ympäristö tukevat omatoimisuutta jokapäiväisissä toiminnoissa, liikkumisessa ja omien asioiden hoitamisessa.

Tuusniemellä asuinympäristön suunnittelussa huomioidaan asunalueiden, katujen ja julkisten tilojen esteettömyys, turvallisuus ja viihtyisyys sekä katu- ja rakennussuunnittelussa turvalliset ja esteettömät kulkuyhteydet, mm. kevyenliikenteen väylät. Arvioitaessa kunnan ja yritysten julkisten rakennusten ja ympäristön esteettömyyttä tulee kiinnittää huomio kulkuväylien tasaisuuteen, suojateiden reunakiveyksiin ja korotuksiin, valaistuksiin, ovien leveyteen ja sisään pääsyyn (automaattiovet), portaattomuuteen, ovien kahvoihin, lattiapintoihin, istuimiin ja WC-tiloihin.

Valtion asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) myöntää ikäihmisten ja vammaisten kotona asumisen tukemiseen korjausavustuksia ohjeittensa mukaisesti asuntojen muuttamiseksi esteettömiksi ja turvallisiksi, esim. peseytymis- ja WC-tilojen muutostyöt. (www.ara.fi)

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonta auttaa koko maassa yli 65-vuotiaita asunnon korjaus- ja muutostöiden toteuttamisessa. Muutostöillä parannetaan asunnon esteettömyyttä, vähennetään turvallisuusriskejä ja korjataan asumisolosuhteita terveellisemmiksi. (<https://vtkl.fi/toiminta/korjausneuvonta>).

Jos esteettömyyttä ei ole riittävästi huomioitu, niin se lisää monenlaisia asumisen riskejä, varsinkin kaatumistapaturmia ja muita onnettomuuksia. Joka kolmas yli 65-vuotias ja joka toinen yli 80-vuotiaista ja laitoksista asuvista kaatuu ainakin kerran vuodessa ja jopa puolet kaatuu toistamiseen. (Kaatumisseula 2016). Kaatumisista 10 % johtaa terveyspalvelujen käyttöön ja 2–4 % niistä johtaa murtumiin. Erityisesti porrastapaturmat voivat olla iäkkäille kohtalokkaita. (Ympäristöministeriö 2013.)

Tuusniemellä on Vanhustenkotiyhdistyksellä 94 asuntoa kirkonkylässä kerros- ja rivitaloissa. Ns. kakkostalon alakerta on saneerattu esteettömäksi asumisyksiköksi, missä asuu paljon hoivaa tarvitsevia ikäihmisiä tai vammaisia. Kerrostaloissa ei ole hissiä, mikä vaikuttaa asukasvalintoihin.

Kirkonkylässä on muutama kolmikerroksista kerrostaloa, joissa yhdessä on kerroshissi yhdellä asukkaalla. Yläkerrassa asuville liikuntarajoitteisille henkilöille hissittömyys rajoittaa heidän liikkumista ja ulkoilu sekä asiointia.

Haja-asutusalueilla asuvien palvelujen piiriin pääsemistä on tuettu vuodesta 2003 lähtien ns. **kymppikydeillä**. Nykyisin kuljetuspalvelut toteutetaan taksipalveluilla torstaisin. Kyyti on tilattava edellisenä päivänä taksiasemalta. Taksi hakee asiakkaan kotoa torstaiaamuna ja vie kotiin sovitusti. Matka maksaa asiakkaalle kuusi euroa suuntaansa.

4.5.Terveys ja toimintakyky

Terveys ja toimintakyky ovat ihmisen tärkeimpiä voimavaroja. Erityisesti koettu terveys on yhteydessä hyvinvointiin ja kykyyn päättää omista asioista. Ikäihmisten terveyden ja toimintakyvyn vahvistaminen ja ylläpitäminen edellyttävät kunnan eri palvelujen painottumista ennaltaehkäiseviin toimiin. Suomalaisten terveys on yleisesti kehittynyt varsin myönteisesti viime vuosikymmenten aikana usean mittarin mukaan tarkasteltuna. Sitä mukaa kun kansantautien riskitekijät ovat vähentyneet, väestön yleinen terveydentila on kohentunut. Suomalaisten terveyden myönteinen kehityssuunta on jatkunut 2000-luvulla. Se näkyy esimerkiksi elinajanodotteen pitenemisenä. Lisäksi suomalaiset kokevat terveytensä pääosin hyväksi ja pitkäaikaissairaiden osuus on pienentynyt. Tehostamalla ennaltaehkäisyä ja kuntoutusta voidaan iäkkään väestön keskuudessa saavuttaa hyviä tuloksia. Kuntoutustutkimukset ovat osoittaneet, että ikä ja sairaudet eivät estä hyviä tuloksia mm. liikkumiskyvyn parantamisessa. Terveyden edistäminen on perusteltua ulottaa myös vanhimpiin ikäryhmiin. Riittävä fyysinen aktiivisuus on fyysisen toimintakyvyn ylläpitämisen perusta. Myös terveellisellä ravinnolla on tärkeä tehtävä iäkkään väestön terveyden ylläpidossa. Henkistä vireyttä voidaan ylläpitää aktiivisella elämänstrategialla, jota mm. elinikäisen oppimisen tukeminen voi edesauttaa.

Uusilla eläkeiän saavuttavilla ihmisillä on aikaisempaa parempi koulutus ja erilainen elämäntapa. Heistä entistä suurempi osa odottaa voivansa elää aktiivista elämää, ja he vaativat, että yhteiskunnassa on saatavissa heidän tarvitsemiaan erilaisia palveluja.

(www.terveyskirjasto.fi). Toisaalta on myös kielteistä kehitystä: esimerkiksi työikäisten lihavuus ja eläkeikäisten humalajuominen on lisääntynyt, ja kohonnut verenpaine, psyykkinen kuormittuneisuus ja masennus ovat väestössä yleisiä. Sosioekonomiset terveyserot ovat

Suomessa kansainvälisestäikin katsottuna suuria (OECD 2016) (Suomalaisten hyvinvointi 2019).

Suurin yksittäinen elämänlaatua ja avun tarvetta aiheuttava tekijä ovat muistisairaudet. Muistisairauksien varhainen toteaminen ja hyvät hoitokäytännöt, kuten kotihoidon tukeminen, viivästyttävät raskaimpien palvelujen tarvetta. Muistisairaudet ovat merkittävä kansanterveydellinen ja taloudellinen haaste, johon tulee varautua entistä paremmin. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020-2023, s. 22).

Vanhuspalvelulaki painottaa ennaltaehkäisevää toimintaa väestön hyvinvoinnin edistämiseksi. Ennaltaehkäisevien ja hyvinvointia edistävien palvelujen käyttöä helpottaa, jos ne ovat helposti löydettävissä, saavutettavia, esteettömiä ja niitä on tarjolla monessa muodossa, myös digitaalisesti ja muiden lähipalveluiden ohessa.

Tuusniemellä on kirjastopalveluiden lisäksi lainattavissa kirjastosta erilaisia kuntoutusvälineitä. Kirjastopalveluissa on siirrytty osittain itsepalveluihin kirjojen lainaamisessa ja varauksia ja lainausten uusimista voi tehdä netin kautta. Kirjastoauto kiertää sivukylillä.

Tuusniemellä on panostettu viime vuosina ulkoilumahdollisuuksien parantamiseen. Satama-aluetta on kehitetty viihtyisäksi koko perheen oleskelupaikaksi, missä on esteettömät kevyenliikenteen väylät, laituri ja ravitsemuspalvelut. Lisäksi on rakennettu Rotkolaakson alueelle tilava grillimaja, kunnostettu pitkospuita ja vaellusreittiä sekä tietä. Pitempiä vaellusreittejä on Konttimäessä ja Etelä-Tuusniemellä.

Kirkonkylään ja Tuusjärven entisen koulun pihaan on rakennettu lähiliikuntapaikat kesäkäyttöön. Kevyenliikenteen väylien varrelle on viety penkkejä levähdystä varten. Vuonna 2020 Kotiseutuyhdistys rakennutti kuntoportaat kirkonkylään Keskitieltä vaarun harjalle.

Vapaa-aikatoimi ja Hengitysyhdistys järjestävät vuoroviikoin bussimatkan Outokummun uimahalliin, missä on mm. ohjattu vesiliikunta. Hengitysyhdistys pitää tuolijumppaa kerran viikossa ja eläkeläisjärjestöt senioritansseja kerran kuussa koulukeskuksella.

Terveyskeskuksen fysioterapia ohjaa tasapainokoulua ja kuntosaliryhmiä ikääntyneille. 65 vuotta täyttäneet saavat maksutta käyttää kuntosalia. Kuntosalin käytön ohjaukseen on koulutettu vertaisohjaajia.

5. Vanhuspalvelujen palvelurakenne

Tuusniemen sosiaali- ja terveystalot tuotetaan kolmen eri hallintokunnan alaisuudessa. Perusterveydenhuollon palvelut on tuottanut vuoden 2009 alusta alkaen Kuopion kaupunki isäntäkuntamallilla. Erikoissairaanhoidon palvelut hankitaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri-

riltä. Sosiaalihuollon palvelut kunta tuottaa omana toimintanaan, jota täydennetään tarvittaessa yksityisten palveluntuottajien palveluilla. Tuusniemen kunnan vanhuspalveluissa otettiin käyttöön Alue-Pegasos-sähköinen asiakastietojärjestelmä syksyllä 2020.

Vanhustenhuollon palvelurakennetta on valtakunnallisesti kehitetty avohoitopainotteiseksi 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Palvelurakenteen tavoitteena on lisätä kotona asumista tukevia palveluita ja vähentää edelleen laitosmaista hoitoa. Tämä toteutuessaan hillitsee sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvua.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisema laatusuositus (2013) on asettanut määrälliset tavoitteet omaishoidolle, säännölliselle kotihoidolle sekä ympärivuokautisen hoidon tehostetulle palveluasumiselle ja pitkäaikaishoidolle. Tavoitteet koskevat 75 vuotta täyttäneitä.

Taulukko 3: Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen mukainen valtakunnallinen palveluiden peittävyystavoite 75 vuotta täyttäneille. Vuonna 2019 heitä oli Tuusniemellä 373 ja ennusteen mukaan vuonna 2030 heitä on 486 henkeä.

75-vuotiaat ja sitä vanhemmat	2019, toteuma	2030, ennuste
Kotona asuvat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, tavoite 91-92 %	335/ 90 %	447 / 92 %
Omaishoidon tuen hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä, tavoite 6-7 %	16 / 4,3 %	34 / 7 %
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, tavoite 13-14 %	50/13,4 %	68 / 14 %
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä, tavoite 6-7 %	35 / 9,4 %	34 / 7 %
Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä, tavoite 2-3 %	3 / 0,8 %	9,7 / 2 %

5.1 Palveluohjaus

Palveluohjauksessa on keskeistä ns. yhden luukun periaate, eli yksi yhteydenotto riittää palvelujen tietojen saamiseen erilaisista palveluista. Tuusniemen vanhuspalveluissa työskentelee palveluohjaaja, jonka tehtävänä on ohjata ja neuvoa puhelimitse asiakkaita sekä tehdä kotikäyntejä ja selvittää asiakkaan palvelutarvetta yhdessä asiakkaan ja hänen läheisten

kanssa. Palveluohjauksen tavoitteena on tukea ikäihmisten kotona asumista välittämällä tietoa erilaisista kotona asumista tukevista palveluista, etuuksista ja selvittää asiakkaan ja läheisverkoston omia voimavaroja arjessa selviytymisessä. Palveluohjaaja opastaa myös omaishoitoon liittyvissä asioissa, tekee omaishoitotuen hakemiseen liittyvät kotikäynnit ja avustaa tarvittaessa erilaisten hakemusten täyttämässä. Lisäksi hän tekee hoito- ja palvelusuunnitelmat rintamaveteraaneille ja huolehtii turvapuhelinpalvelujen järjestämisen.

Palvelutarpeen arviointipyyntö voi tulla asiakkaalta itseltään tai hänen läheiseltä, muilta viiranomaisilta tai ensihoidosta. Palveluohjaaja tekee palvelutarpeen arvioinnin viipymättä, kuitenkin seitsemän vuorokauden sisällä ilmoituksesta. Palvelut tulee järjestää kolmen kuukauden sisällä.

5.2 Tukipalvelut

Ikäihmisille järjestettävät tukipalvelut korvaavat tai täydentävät kotihoidon henkilöstön tuottamia palveluja.

Tuusniemen kunnan tuottamat tukipalvelut:

- Ateriapalvelut: asiakas voi käydä ruokailemassa palvelukeskuksen kabinetissa tai ateria kuljetetaan kotiin kerran päivässä tai harvemmin asiakkaan tarpeen mukaan. Ateriat valmistetaan keskuskeittiöllä ja kotipalvelu hoitaa kuljetukset.
- Lääkehuolto: suurimmalla osalla asiakkaista on käytössä annosjakelupalvelu, osalle kotihoidon työntekijät jakavat lääkkeitä dosetteihin ja valvovat tarvittaessa ottamisen.
- Kauppa- ja asiointipalvelut: kotipalvelun työntekijä kerää kaupasta ostokset asiakkaan listan mukaisesti ja toimittaa ne asiakkaalle. Samalla hän voi hoitaa esim. apteekki- ja pankkiasiat.
- Turvapalvelut: asiakkaalle kotipalvelu toimittaa turvapuhelimen ja siihen liittyvän rannekkeen, jonka välityksellä hän voi hälyttää apua. Hälytyksiin vastaa kotipalvelun hoitaja ja tekee tarvittaessa kotikäynnin. Ilta- ja yötyöntekijän ollessa estynyt tekemään kotikäynnin, hän hälyttää ensihoidon käymään asiakkaan luona. Lisäksi on saatavana ovi- ja kaatumishälyttimiä.
- Saunotus- ja kylvetyspalvelut: asiakas saa palvelun joko kodissaan tai palvelukeskuksella.
- Päiväkeskustoiminta: järjestetään kerran viikossa palvelukeskuksella. Siihen kuuluu aamupala, saunotus, virkistystoimintaa, lounas ja kahvi sekä kotipalvelun antama kyytipalvelu.
- Sairaanhoidolliset palvelut: verenpaineen ja verensokerin mittaukset, haavahoidot, lääkeinjektioiden pistämiset, muistitestit.

- Tilapäinen kotipalvelu: annetaan asiakkaalle esim. sairaalasta kotiutumisen yhteydessä tai tilapäisen lääkityksen hoitamiseksi.
- Saattajapalvelut: kotipalvelun työntekijä voi olla saattajana kotipalvelun asiakkaalle, esim. KYS:ssä käynnillä, jos asiakkaalla ei ole läheisiä huolehtimaan käyttämisestä.

Palveluja annetaan asiakkaiden hoito- ja palvelusuunnitelmien mukaisesti. Asiakkaat maksavat tukipalveluista sosiaalilautakunnan vuosittain vahvistamat asiakasmaksut.

Kotisairaanhoidon palvelut tuottaa terveyskeskus. Näitä palveluja tarjotaan asiakkaille, jotka eivät terveydellisistä syistä pysty asioimaan terveyskeskuksessa. Kotisairaanhoidon palveluihin kuuluu monimuotoiset sairaanhoidolliset tehtävät kotikäynneillä, mm. verinäytteiden ottaminen, haavahoidot, ompeleiden poistaminen, lääkehoidot eri menetelmin sekä kotisaattohoito. Kotipalvelun hoitajat voivat konsultoida hoitajaa ja hänen kautta lääkäriä.

Terveyskeskuksen fysioterapia huolehtii apuvälitarpeen arvioinnista, niiden hankkimisesta, toimittamisesta asiakkaille sekä käytön ohjauksesta.

Kotipalvelun asiakkaiden maksuttomien vaippojen kotiin tilauksesta huolehtivat kotipalvelun vaippavastuuhoitajat ja muille vaipat tilaa terveyskeskuksen vastaanoton lähihoitaja. Hänen kautta saa myös muita ilmaisjakelutuotteita, esim. avannetuotteita. Diabeteksen hoitoon tarkoitettuja välineitä saa diabeteshoitajalta.

5.3 Järjestöjen ja yritysten tuottamia palveluja

4H-yhdisty tuottaa siivous-, pihatyö- ja asiointi- sekä ulkoilutuspalveluja. Tuusniemen kunta ostaa rintamaveteraanipalveluja yhdistykseltä. Palvelut tilataan toiminnanjohtajan kautta.

Teboililta ja Tuuspadasta saa ateriapalveluja, myös kotiin kuljetettuina.

Tuusniemen kuntoutus tuottaa kuntoutuspalveluja.

Ulkoilutus- ja asiointipalveluja sekä muita hyvinvointipalveluja, mm. hierontapalveluja, tuottaa useampi yksityinen palveluntuottaja. Samoin kiinteistöhuolto-, piha- ja lumityöpalvelujen tuottajia on muutamia.

5.4 Ikäneuvola

Terveyskeskuksessa toimii vuonna 2018 toimintansa aloittanut ikäneuvola, jota hoitaa poliklinikan terveydenhoitaja. Hyvinvointi- ja terveystapaamisia tarjotaan niille 75, 80 ja 85

vuotta täyttäneille ikäihmisille, jotka eivät ole kotihoidon tai muun jatkuvan terveydellisen seurannan, esim. säännöllinen muistiseuranta, piirissä. 75-vuotiaat kutsutaan kirjeitse tapaamiseen terveydenhoitajan luokse ja 80- ja 85-vuotistapaamiset sovitaan puhelimitse ja terveydenhoitaja käy asiakkaan kotona.

5.5 Kotikuntoutus

Kotikuntoutus, kohdennettu 65-vuotta täyttäneille kotona asuville, käynnistyi valtakunnallisen I&O- hankkeen myötä vuonna 2018. Kotikuntoutuksen tavoitteena on tukea ikäihmisten kotona selviytymistä. Toiminnasta vastaa terveyskeskuksen kuntahoitaja. Hänelle tulee asiakkaat fysioterapian, vuodeosaston tai kotipalvelun kautta tai asiakas itse ilmaisee halukkuutensa kotikuntoutukseen. Kuntahoitaja tekee kotikäynnin ja kolmiosaisen alkutestaukset, jonka perusteella hän laatii asiakkaan oman tavoitteen mukaisesti kahdeksan viikkoa kestävästä kuntoutussuunnitelman. Kotipalvelun työntekijät ohjaavat tarvittaessa ohjelman toteuttamista. Kuntahoitaja tekee väliarvioinnin ja loppuarvioinnin, jolloin uusinta testausten perusteella nähdään kuntoutuksen tavoitteiden toteutuminen. Kotikuntoutus on selvästi kohentanut kuntoutuksen piirissä olleiden ikäihmisten kuntoutumista ja kotona selviytymistä.

Tuusniemi on mukana Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen - hankkeessa, jonka kautta on saatu runsaasti erilaista materiaalia ja koulutusta ikäihmisten kuntoutuksen ja hyvinvoinnin edistämiseen.

5.6 Muistipoliklinikka

Tuusniemellä toimii muistipoliklinikka, jossa työskentelee terveydenhoitaja ja geriatri. Asiakkaaksi voi tulla lääkärin vastaanoton kautta, jonkin muun sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen kautta tai itse ottamalla yhteyttä muistihoitajaan. Hän järjestää muistitutkimukset, tekee CERAD-testin, haastattelee läheistä ja ohjaa asiakkaan verikokeisiin. Geriatri tekee lähetteen päänkuvaukseen. Muistihoitaja varaa asiakkaalle ajan geriatriin vastaanotolle terveyskeskukseen. Geriatri tekee diagnoosin. Jos todetaan muistisairaus, alkaa yleensä muistilääkitys. Muistihoitaja soittaa n. kuukauden päästä kontrollisoiton asiakkaalle. Tarvittaessa hän ohjaa asiakkaan, esim. vanhustyön palveluohjaukseen tai muiden palvelujen piiriin. Uusi kontrolliaika on kuuden kk:n päästä muistihoitajalle ja geriatrille, ja siitä kuuden kk:n päästä muistihoitajan luona käynti ja tarvittaessa geriatriin vastaanotto. Tämän jälkeen kontrollit ovat vuosittain.

Tuusniemen muistipoliklinikka on mukana valtakunnallisessa Lupa puhua -hankkeessa. Hankkeessa on kehitetty puheeksi ottamisen työkaluksi Muistimatka-teemakarttaa.

5.7 Eläkettä saavan hoitotuki

Kelalta voi hakea eläkettä saavan hoitotukea, jonka tavoitteena on helpottaa vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan eläkkeensaajan jokapäiväistä elämää, toimintakykyä, kuntoutusta ja hoitoa.

Hoitotukeen on oikeus henkilöllä, jolla seuraavat ehdot täyttyvät:

- on kokopäiväisesti eläkkeellä
- on lääkärin toteama vamma tai sairaus
- toimintakyky on heikentynyt vähintään vuoden ajan
- tarvitsee vamman tai sairauden takia apua tai ohjausta. (www.kela.fi).

5.8 Omaishoidontuki

Omaishoidontuki on vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön kotona tapahtuvan hoidon turvaamiseksi myönnettävä hoitopalkkio ja /tai palvelut, jotka määritellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Omaishoidontuen tarkoituksena on mahdollistaa asiakkaan kotona tapahtuva hoito, joka on vaihtoehto palveluasumiselle tai laitoshoidolle. Tukea voidaan maksaa paljon hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevalle hoitajalle. Omaishoito on määrärahasidonnaista sosiaalihuoltopalvelua, jonka alarajan määrittää lainsäädäntö, muutoin kunta päättää tuen suuruudesta, hoitajalle järjestettävästä vapaasta, hoidon kestosta ja sopimuksen irtisanomisesta. Tuki voidaan myöntää määräajaksi tai toistaiseksi voimassa olevaksi. Omaishoitajille on tarjottu lakisääteisiä terveystarkastuksia vuodesta 2017 alkaen. Hyvinvointi- ja terveys-tapaamisia tarjotaan joka toinen vuosi terveydenhoitajan vastaanotolla. Omaishoitajan vapapäivät järjestetään siten, että hoidettava on joko palvelukeskuksella, joskus Tuusniemen vuodeosastolla, tai virikeohjaaja mennee hoidettavan kotiin tai hoidettava on perhe- tai si-jaishoidossa.

Tuusniemellä omaishoidontuki on porrastettu kolmeen maksuluokkaan. Tukihakemukset lähetetään vanhustyön palveluohjaajalle. Päätöksen tekee sosiaalijohtaja.

5.9 Kotipalvelu

Tuusniemen kunta on panostanut kotipalveluun lisäten koulutettua henkilöstöä, ja palveluja tuotetaan ympäri vuorokauden. Tavoitteena on tukea asiakkaiden toimintakykyä ja turvata kotona asuminen mahdollisimman pitkään hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan erilaisia teknologisia ratkaisuja. Kotikuntoutuksella tuetaan asiakkaiden omia voimavaroja selviytyä päivittäisistä toiminnoistaan mahdollisimman itsenäisesti. Asiakkaiden fyysisten rajoitteiden lisäksi haasteita asettaa muistisairaiden määrän jatkuva lisääntyminen ja heidän kotonaan selviytymisensä.

Asiakkaiden hoitoisuutta selvitetään RaVa-indeksin avulla. Kotipalvelussa on käytössä reitioptimointiohjelma, jolla suunnitellaan työntekijöiden asiakaspaikat ja tehtävät. Iltahoito pystytään toteuttamaan kirkonkylässä ja n. 10 km:n säteellä kirkonkylästä, yöhoito vain kirkonkylän alueella. Yöhoitaja avustaa palvelukeskuksen yöhoitajaa ja vastaa kirkonkylän alueelta tulleisiin turvapuhelinhälytyksin mahdollisuuksien mukaan. Vanhustenkotiyhdistyksen 2. talon alakerrassa olevassa asumisyksikössä on turvakamerat käytävällä. Kuva välittyy palvelukeskuksella olevalle näyttöpäätteelle, missä yöhoitaja voi seurata käytävällä mahdollisesti tapahtuvaa liikkumista.

Kotipalvelu toimii kahdessa tiimissä, joista tiimi 1 toimii vanhustenkotiyhdistyksen 1-, 2-, 4- ja 5-taloilla ja niiden ympäristössä, tiimi 2 kaikilla muilla alueilla koko kunnassa. Tiimi 1:ssä on sairaanhoitaja ja lähihoitaja sekä kodinhoitaja. Tiimi 2:ssa työskentelee kotipalvelun vastaava sairaanhoitaja, lähihoitaja, kodinhoitaja ja kotiavustaja, joka jakaa ateriat, hoitaa asiakkaiden asioita, ns. autovastaava.

Kotipalvelun asiakkaille laaditaan yhdessä asiakkaan ja läheisen kanssa Pegasos-ohjelmalla hoito- ja palvelusuunnitelma, jonka mukaan palvelut tuotetaan. Kotipalvelu voi olla joko tilapäistä tai säännöllistä riippuen asiakkaan omista voimavaroista ja elämäntilanteesta. Asiakkaat maksavat saamastaan säännöllisestä kotipalvelusta tulosidonnaisen asiakaspalvelumaksun kuukausittain.

5.10 Lyhytaikaishoito

Lyhytaikaishoidolla tarkoitetaan kotona asuville henkilöille suunnattuja kotona asumista tukevia hoitojaksoja, jolloin asiakas on lyhytaikaishoidon yksikössä. Tällaista hoitoa tarjotaan esim. omaishoidon tuen piirissä oleville hoidettaville, jotta omaishoitaja voi pitää vapaapäiviä. Lyhytaikaishoitoa voi tarvita asiakas, joka on ollut esim. leikkaus- yms. toimenpiteessä ja tarvitsee hoivaa sen jälkeen eikä pärjää kotona. Tavoitteena on tarjota asiakkaille kuntouttavaa hoivaa toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja parantamiseksi.

Tuusniemellä annetaan lyhytaikaishoitoa palvelukeskuksella Mänty- ja Tuomikodissa, joissa on yhteensä kuusi lyhytaikaista paikkaa. Väestön ikääntyessä lyhytaikaista paikkojen tarve kasvaa.

5.11 Tehostettu palveluasuminen

Tuusniemellä on kolme tehostetun palveluasumisen yksikköä. Mäntykoti on muistisairaiden yksikkö, jossa on 7 vuokrahuonetta ja yksi lyhytaikaishuone. Tuomikodissa on 14 paikkaa

ikäihmisille ja lisäksi neljä lyhytaikaishoitopaikkaa. Vuonna 2014 valmistuneessa Koivukodissa on 20 paikkaa, joista 10 on ikäihmisten siivessä ja loput paikat on kehitysvammaisille ja muille erityisryhmille.

Asukkaan vastuuhoidtaja tekee asukkaalle hoito- ja palvelusuunnitelman yhdessä asukkaan ja tämän läheisen kanssa Pegasos-ohjelmaan. Hoitoisuutta mitataan RaVa - indeksillä. Palvelukeskuksessa on käytössä lääkkeiden annosjakelu. Lääkärikonsultaatioajat ovat tiistai-aamuisin akuuteimmista asioista ja joka toinen viikko laajempaa asiakkaiden asioiden käymistä varten. Akuuttitilanteissa konsultoidaan joko omaa lääkäriä tai päivystystä.

Tehostetussa palveluasumisessa työskentelee kaksi vastaavaa sairaanhoitajaa, lähihoitajia, hoiva-avustajia ja laitoshuoltajia. Yöaikaisesta hoivasta huolehtii Mänty- ja Tuomikodin yöhoitaja yhdessä kotipalvelun yöhoitajan kanssa. Koivukodissa on turvakamerat ja näyttöpäätte Tuomikodissa yöhoidon tukena. Tavoitteena on, että asukkaat saavat asua palvelukeskuksen kodissaan loppuun saakka hyvän saattohoidon turvin.

Ateriapalvelut tuottaa palvelukeskuksella sijaitseva keskuskeittiö ja vaatehuoltopalvelut Siilinjärvellä toimiva kunnallinen pesula SAKUPE. Kiinteistöhuollosta vastaa kunnan tekninen toimi. Mänty-, Tuomi- ja Koivukodissa toimii yhteinen omaisraati, johon kuuluu kuuden omaisen lisäksi yksi asukas, vastaavat sairaanhoitajat sekä vanhustyön johtaja. Raati kokoontuu vuosittain vähintään neljä kertaa. Yksiköille on laadittu omavalvontasuunnitelmat.

Asiakasmaksut koostuvat viidestä eri maksusta 30.6.2021 saakka. Asiakasmaksulaki muuttuu 1.7.2021 alkaen. Sen jälkeen asukkaat maksavat erikseen vuokran ja lääkkeet. Muutoin tulee yksi kuukausimaksu, joka kattaa ateria-, siivous- ja vaatehuolto- sekä hoivamaksun. Maksu määräytyy asukkaan nettokuukausitulojen mukaan. Niistä tehdään ensin laissa säädetty vähennykset, mm. asunnon vuokra ja lääkekustannukset, ja loppuosasta asiakasmaksu on enintään 85 %. Asukkaalle on kuitenkin jätävä käyttövaraa 164 €/kk.

5.12 Tuusniemen osasto / laitoshoido

Tuusniemellä toimii terveyskeskuksen osasto, jonka paikkaluku vähenee 15:een vuoden 2021 aikana. Osastolla hoidetaan ympärivuorokautista hoitoa tarvitsevia aikuispotilaita, joiden vointi ei vaadi jatkuvaa lääkärin valvontaa. Osastolla työskentelee osastonhoitaja, sairaanhoitajia, lähihoitajia sekä laitoshuoltajia. Osastolla kokoontuu kerran viikossa moniammatillinen kotiutustiimi, johon kuuluu työntekijöitä sekä osaston henkilökunnasta, kuntoutuksesta, kotihoidosta sekä palvelukeskuksesta. Tiimissä pohditaan kotiutuvien potilaiden palvelujen tarvetta.

Tuusniemellä on laitoshoidtoa Tuusniemen osastolla pitkäaikaispotilaille. Pitkäaikaispäätös tehdään, jos potilas on ollut hoidossa yhtäjaksoisesti vähintään kolme kuukautta. Palvelukeskuksella on laitoshoidtoa vain siinä tapauksessa, että lyhytaikaishoidossa oleva asukas odottaa vakituista paikkaa palvelukeskukselle ja odotusaika venyy yli kolme kuukautta.

6. Sosiaali- ja potilasasiamies

Sosiaalihuollon asiakaslaki ja potilaslaki edellyttävät, että jokaisessa kunnassa ja terveydenhuollon toimintayksikössä on oltava sosiaali- ja potilasasiamies. Tuusniemen kunta ostaa sosiaali- ja potilasasiamiespalvelut Kuopion kaupungilta. Asiamiesten tehtävänä on neuvoa ja tiedottaa palvelujen käyttäjiä heidän oikeuksistaan, avustaa heitä tarvittaessa, mm. potilasvahinkoilmoituksen tekemisessä, toimia sovittelijana viranomaisen ja palvelun käyttäjän välillä sekä seurata palvelun käyttäjien oikeuksien ja aseman kehitystä ja antaa siitä vuosittain selvitys kunnanhallitukselle.

7. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

7.1. Arvot

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on mahdollistaa hyvä ikääntyminen sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville ikäihmisille. Suunnitelmalla tuetaan ikääntyneen väestön toimintakykyä ja pyritään vastaamaan tulevaisuuden moninaisiin haasteisiin.

Hyvinvointisuunnitelma perustuu kunnan keskeisiin arvoihin ja toimintaperiaatteisiin, jotka toimivat kaiken toiminnan ohjenuorina. Näitä ovat rohkeus, rakkaus, asiakaslähtöisyys ja osallisuus.

Asiakaslähtöisyys

Asiakaslähtöisyyttä on kuntalaisten mukaanotto toiminnan ja palveluiden kehittämiseen sekä asiakaslähtöinen palveluasenne – asiakkaan arvostaminen. Tämä näkyy asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittamisena. Käytännössä tämä tulee esille mm. asiakkaiden ja heidän läheistensä vahvana mukanaolona hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa, jatkohoidon suunnittelussa, suurempien palvelukokonaisuuksien suunnittelussa ja omais-/asiakasraatitoiminnan kehittämisenä.

Rohkeus ja rakkaus

Rohkeus näkyy uusien toimintamallien käyttöön ottamisessa palvelujen kehittämisessä, rohkeutta on tehdä asioita ennakkoluulottomasti. Rohkeutta on asioiden määrätietoinen kehittäminen ja loppuunsaattaminen. Rohkeus näkyy hyvin suunniteltuina erilaisina kehittämissuunnitelmina.

Rakkaus ilmenee toisista välittämisenä ja huolehtimisena, palvelevan asenteen vahvistamisena ja siinä, että palvelujärjestelmä tukee asukkaiden omaehtoista ja ennaltaehkäisevää hyvinvoinnin edistämistä sekä palveluja on saatavana asukkaiden tarpeenmukaisesti.

Osallisuus

Osallisuus syntyy yhdessä tekemisen ja osallistumisen kautta. Yhdessä tekeminen on keskustelua ja vuorovaikutusta sekä erilaisten näkemysten huomioon ottamista, mikä kasvattaa luottamusta. Asiakkaiden osallistaminen palvelujen kehittämiseen ja yksilöllisten palvelujen suunnitteluun lisää asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Yhdessä tekeminen ja vaikutusmahdollisuudet vahvistavat henkilöstön työhyvinvointia.

7.2. Visio

Tuusniemellä ikäihminen saa elää onnellista ja aktiivista elämää. Hänellä on voimavaroja huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. Ikäihminen saa omia voimavaroja vahvistavia palveluja ja voimien hiipuessa hänen hyvinvoinnistaan huolehditaan. Varaudutaan väestörakenteen ja toimintaympäristön muutoksiin.

7.3. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet

Tuusniemellä ikäihmiset ovat aktiivisesti luomassa vireää ja elinvoimaista kuntaa. Heidän osaamistaan ja elämänkokemustaan arvostetaan ja käytetään koko kunnan hyvinvoinnin edistämiseen. Heillä on mahdollisuus työntekoon myös eläkeiän jälkeen, tai he voivat toimia vertaistoimijoina tai vapaaehtoisina muiden kuntalaisten rinnalla.

Tavoitteena on eri tavoin tukea ikäihmisten kotona asumista, mikä on kaikkien hallintokuntien sekä muiden toimijoiden yhteinen asia. Palveluiden järjestämisen lähtökohtana on, että hyvä ja asiakasta kunnioittava hoito- ja hoivatyö on suunniteltua ja ennakoivaa, vastaa lainsäädännön vaatimuksia ja asiakkaiden tarpeita. Lisäksi hoidon on oltava eettistä ja ammatillista, käyttää voimavaroja tarkoituksenmukaisesti sekä osallistaa asiakkaat ja heidän läheiset, mitä auttaa hyvä tiedon kulku. (Vaarama ym. 2001, 4, 7.)

Haasteet	Visio	Edellytykset
<ul style="list-style-type: none"> -Ikääntyneiden määrä kasvaa -Kuntatalouden haasteet, rajalliset resurssit ja kasvava palvelujen tarve -Ikäihmisten näkeminen voimavarana -Henkilöstön eläköityminen -Työntekijöiden rekrytoinnin vaikeus -Henkilöstön hyvinvoinnin ja palkkauksen haasteet -Sote-hyvinvointialueiden toteutuminen 	<ul style="list-style-type: none"> -Ikäihmiset asuvat kodeissaan mahdollisimman pitkään, mahdollisimman itenäistä elämää -Ikäihmiset ovat aktiivisia toimijoita ja vaikuttavat päätösten teossa -Ikäihmisiä tuetaan tarvittaessa monipuolisilla ja oikea-aikaisilla palveluilla -Hyödynnetään erilaisia teknologisia ratkaisuja -Henkilökunta on osaavaa ja motivoitunutta, sitoutunutta tehtäväänsä -Henkilöstöä on riittävästi tuottamaan laadukkaat palvelut (hoitajamitoitus) -Sote-hyvinvointialueella säilyy laadukkaat lähipalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> -Myönteinen asenne ikääntymiseen ja ikäihmiin -Kuullaan ja huomioidaan ikäihmisten mielipiteet toimintojen kehittämisessä -Hallintokunnat yhdessä järjestävät ja tuottavat monipuolisia palveluja yhteistyössä järjestöjen ja yhdistysten kanssa -Ikäihmisten digiosaamisen tukeminen -Henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen -Henkilöstölle kilpailukykyinen palkkataso -Sote-hyvinvointialue projekti valmistellaan hyvin ja varmistetaan lähipalvelut

Tuusniemen ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman toteuttamisperiaatteet:

- Asiakaslähtöisyys ja palveluohjauksen vahvistaminen
- Ikäystävällisen asumisen ja asuinympäristö kehittämisen

- Iäkkäiden toimintakyvyn edistäminen: Kotikuntoutuksen ja omaehtoisen kuntoutumisen kehittäminen
- Hoidon porrastus ja saumattomat hoitoketjut (välimuotoasumisen lisääminen)
- Palvelurakenteen kehittäminen monipuoliseksi innovatiivisesti painopisteen ollessa koti- ja avohoito palveluiden kattavuuden, saatavuuden ja monipuolisuuden kehittämisessä
- Muistisairaiden erityistarpeiden huomioiminen asumisessa ja muissa palveluissa
- Mielen terveys- ja päihde palvelujen riittävyyden turvaaminen ikäihmisille
- Etsivän vanhustyön kehittäminen
- RAI-arviointijärjestelmän käyttöön ottaminen
- Teknologian laajempi hyödyntäminen ja digiosaamisen parantaminen
- Henkilöstön osaamisen ja johtajuuden vahvistaminen: henkilökunta osaavaa, sitoutunutta ja hyvinvoivaa, ja sitä on hoidon tarpeeseen nähden riittävästi (pystytään vastaamaan lakisääteiseen ja tarpeen mukaiseen hoitajamitoitukseen)

7.4 Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman ohjelma vuosille 2021-2030

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Arviointi
Ikäystävällisen, viihtyisän ja turvallisen asumisen ja asuin-ympäristö kehittäminen	-Esteettömyyden huomioiminen sisätilojen ja ulkoalueiden suunnittelussa -Välimuotoasumisen kehittäminen yhteistyössä vanhustenkotiyhdistyksen kanssa -Kymppikyytien viestinnän edistäminen -Teknologian hyödyntäminen -Katujen talvikunnossapito, potkurilla liikkumisen mahdollisuus -Videoyhteyksien lisääminen osallisuuden lisäämiseksi - Vammais- ja vanhusneuvosto otetaan mukaan suunnitteluun	-Tekninen toimi /kaavoitus ja suunnittelu/ ympäristön-suojelu -Sosiaalitoimi -Vanhus- ja vammaisneuvosto	-Kuntalais-palautteet -Välimuotoasumisen lisäys -Teknologian käytön tehostuminen -Neuvoston vaikutus suunnitteluun
Iäkkäiden toimintakyvyn edistäminen	-Liikkumisen esteettömyydestä huolehtiminen -Erialaisten liikuntaa edistävien toimintojen ylläpitäminen ja vahvistaminen, yhteistyö järjestöjen kanssa	-Fysioterapia, sosiaali toimi, järjestöt, vanhustyön henkilöstö, vapaa-aikatoimi,	-Apuvälineillä liikkuvien antama palaute -Hankkeen jatkuvuus

	<ul style="list-style-type: none"> -Voimaa vanhuuteen-hankkeessa jatkaminen -Kotikuntoutuksen vahvistaminen -Toimintakykyä edistävän hoitotyön kehittäminen -Päivätoiminta tukee asiakkaiden toimintakykyä -Vertaistukitoimintojen lisääminen -Ikäihmisille kohdennettujen tapahtumien järjestäminen 	<ul style="list-style-type: none"> kansalaisopisto, tekninen toimi 	<ul style="list-style-type: none"> -Kotikuntoutuksen piirissä olevien määrän lisääntyminen -Vertaistukitoimijoiden määrä -Tapahtumien määrä
<p>Palvelurakenteen kehittäminen monipuolisesti innovatiivisesti</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Asiakaslähtöisten palvelujen kehittäminen -Palvelujen järjestäminen sivukylille -Tehostetun kotisairaanhoidon kehittäminen yhdessä terveystoimen kanssa -Muistisairauksien varhainen toteaminen (puheeksiottaminen) -Mielenterveys- ja päihdetyön kehittäminen ja resurssien lisääminen -Toimintamallien kehittäminen yksinäisyyden torjuntaan -Teknologian käytön tehostaminen: etäpalvelujen käyttäminen, sähköinen ajanvaraus, hälytysjärjestelmät, tiedottaminen netin välityksellä -Etsivään työhön matalan kynnyksen kohtaamispaikan järjestäminen 	<ul style="list-style-type: none"> -Sosiaali- ja terveystoimi -Seurakunnan diakoniatyö -Järjestöt -Kunnan keskushallinto -Päihdetyö 	<ul style="list-style-type: none"> -Asiakastytyväisyyskyselyt -Palvelujen määrä sivukylillä -Muistisairusdg:n määrä -Teknologian käytön määrä -Kohtaamispaikan järjestämisen toteutuminen
<p>Digiosaamisen parantaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Nettikahvilan perustaminen -Digiosaamisen vahvistaminen (ohjaus, koulutus) -Tiedottamisen tehostaminen 	<ul style="list-style-type: none"> -sos. ja terveys-toimi -sivistystoimi -vapaa-aikatoimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Onko nettikahvila perustettu -koulutuksen ja ohjauksen toteutuminen
<p>Henkilöstön osaamisen ja johtajuuden vahvistaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Perehdytyksen tehostaminen -Täydennyskoulutuksesta huolehtiminen -Johtamisosaamisen kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> -esimiehet ja työntekijät 	<ul style="list-style-type: none"> -toteutuneet koulutukset

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja sairauspoissaolojen väheneminen	<ul style="list-style-type: none"> - Riittävän henkilömitoituksen turvaaminen vanhustyöhön - Tapaturmien ja riskitilanteiden kirjaamisen ja käsittelyn tehostaminen - Yhteistyön lisääminen työterveyshuollon kanssa - Myönteisen ilmapiirin vahvistaminen - Vetovoimainen vanhustyö-hankkeen jatkaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - sosiaalitoimen johtaja/ esimiehet - kaikki työntekijät 	<ul style="list-style-type: none"> - hakeneiden työntekijöiden määrä - työtyytyväisyysmittaukset - työtapaturmat - sairauspoissaolot - hankkeen kehitystehävä
RAI-arviointijärjestelmän käyttöön ottaminen	- Hankkeen suunnittelu ja henkilöstön koulutus v. 2021-2022	- sos. johtaja, esimiehet, koko henkilöstö	- suunnittelun ja koulutusten toteutuminen - järjestelmän käyttöön ottaminen

8. Suunnitelman toteutuksen seuranta ja arviointi

Suunnitelma on osa kunnan strategista suunnittelua. Ohjelman toimeenpano kytketään kunnan talousarviovalmisteluun. Kukin hallintokunta vastaa tavoitteiden toteutumisesta palvelutuotannossaan. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se tarkistetaan valtuustokausittain.

Suunnitelmaan nostettujen kehittämiskohteiden pohjalta asetettujen tavoitteiden toteutusta arvioidaan ja raportoidaan osana kunnan hyvinvointikertomusta sekä valtuustokausittain laadittavaa suunnitelmaa ikääntyneiden tukemiseksi. Laaja hyvinvointikertomus laaditaan valtuustokausittain ja sitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointisuunnitelmatyöstä vastaa työryhmä ja ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmasta erikseen nimetty työryhmä. Vanhus- ja vammaisneuvosto seuraa ja arvioi ohjelman toteutumista sekä tekee ehdotuksia ohjelman kehittämiseksi.

Seurattavat indikaattorit antavat tietoa muun muassa alueen ikäihmisten terveydentilasta, ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn suuntaamisesta oikein, palveluidentarpeiden ja palveluiden kohtaamisesta, palveluiden laadusta ja kehittämiskohteista, palveluiden käytöstä sekä palveluihin käytössä olevista resursseista henkilöstön ja talouden osalta.

Esitys seurattavista indikaattoreista:

Kyselyt

- Kuntalaiskysely Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmasta
- Asiakastyytyväisyyskyselyt; kotona asuminen, hyvinvointipalvelut, liikennepalvelut, perusterveydenhuollon avohoidon palvelut

Palvelutarveindikaattorit

- väestörakenne
- sairastavuusindeksit
- vanhusten hoivapalveluiden asiakkaiden RAVA-indeksi / RAI-arviointijärjestelmä

Palvelurakenneindikaattorit: 75 vuotta täyttäneet

- kotona asuvat
- yksin asuvat
- säännöllistä kotihoitoa saavat
- omaishoidon tukea saavat
- tehostetussa palveluasumisessa asuvat (oma tuotanto ja ostopalvelut)
- pitkäaikaishoidossa olevat

Henkilöstöön liittyvät indikaattorit

- henkilöstön määrä ja koulutus rakenne kotihoidossa, asumispalveluissa ja osastolla

Talousindikaattorit

- kotipalvelun kustannukset
- tehostetun palveluasumisen kustannukset (oma ja yksityinen tuotanto)
- omaishoidon tuen kustannukset
- vuodeosaston kustannukset

Lähteet

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020-2023. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto 2013. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 2012 /980, ns. Vanhuspalvelulaki.

Hallituksen esitysluonnos koskien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä koskevaa lakiuudistusta 15.6.2020.

Terämä, Emma; Tiitu, Maija; Paavola, Juho-Matti; Vainio, Arttu; Määttänen, Niku; Miettinen, Anneli; Kontula, Osmo; Hiilamo, Heikki. Yksin osana elinkaarta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. Valtioneuvoston kanslia, 2018.

Valtion asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). Saatavilla osoitteessa: www.ara.fi
Vanhustyön Keskusliiton korjausneuvonta. Löytyy osoitteesta: <https://vtkl.fi/toiminta/korjausneuvonta>

Kelasto. Terveyspuntari 2017. Saatavilla osoitteessa: www.kela.fi

Sotkanet-tilastotietopalvelu. Saatavilla osoitteessa: www.sotkanet.fi

Terveyskirjasto. Duodecim. Saatavana osoitteesta. www.terveyskirjasto.fi

Kestilä, Laura (toim.), Karvonen, Sakari (toim.). Suomalaisten hyvinvointi 2018. THL, 2019.

Vaarama, M., Luomahaara, J., Peiponen, A. & Voutilainen P. Koko kunta ikääntyneiden asialle. Näkökulmia ikääntyneiden itsenäisen selviytymisen sekä hoidon ja palvelun kehittämiseen. Stakes. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy, 2001.

Ikäystävällinen Kuopio-ohjelma vuosille 2009-2030. Kuopion kaupunki 2008.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi. Siilinjärven kunta 2019.